

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 16. v Ljubljani, 15. avgusta 1878. Tečaj XVIII.

Učilni poskus iz nauka o merstvu.

(Ogledovanje geometrijskih teles kot pripravljevanje na geometrijski poduk.)

Osmi dan.

(Dalje.)

Zakaj to telo ni ravnostni stolp? —

Koliko ravni ima to telo? —

Koliko stranskih ravni ali ploščnjad? —

Ker ima ta stolp štiri stranske ploščnjadi, zove se čveterostranski stolp.

Zakaj tudi kocko lahko tako imenujemo? —

Kakšne podobe so zdoljne in zgornje ravni čveterostranskega stolpa? —

Zakaj ne moremo stranskih ravni tudi kvadrata imenovati? —

Kaj pa se lahko reče od tega telesa? —

Koliko ima robov? —

Koliko kotov? —

Kakšne podobe so vse ravni gledé njih strani? — (Čveterokoti).

Zakaj so tudi pravikot? —

Zakaj tudi paralelogram? —

Kakšen razloček je med zdoljno, zgornjo in stranskimi ploščnjadi ali ravni? —

Podobe stranskih ravni so raznostranski paralelogrami. Te pa imenujemo podolgasto čveterokotje.

V čim sta si toraj razločna kocka in ta-le stolp? —

V čim pa sta si podobna? —

Sedaj naj učitelj pokaže čveterostranski stolp, kterega zdolnja in zgornja ploščnjad ste tudi podolgasto čveterokotje.

V čim je to telo kocko in ravno imenovanim čveterostranskim stolpom enako? —

V čim je razlika med temi telesi? —

Imenujte reči ali telesa, ktere so podobne: kocki, čveterostranskemu stolpu s kvadratno podlogo in čveterostranskemu stolpu, čigar krajne ploščnjadi so podolgasto čveterokotju podobne. —

Ležeči stolp imenujejo tesarji bruno ali tram. Na predalčastem zidanju hiše vidimo stoječe, ležeče in poševne stolpe.

Vse to se lahko poodita z narisom.

Vprašanja in naloge za ponavljanje in pismeno izdelovanje: 1. Kterej podobi pravimo kvadrat? — 2. Ktero imenujemo podolgasto čveterokotje? — 3. Zakaj pravimo, da je podolgasto čveterokotje tudi paralelogram? — 4. Zakaj je tudi pravikot? — 5. Zapišite reči, ktere narejajo kocke! — 6. Naštejte reči, ktere narejajo ležeče stolpe! — 7. Narisajte kvadrat, čigar strani naj so po 4 cm. dolge! — 8. Narisajte podolgasto čveterokotje, ktereга kratke strani so 4 cm. široke, pa 8 cm. dolge! — 9. Narisajte podolgasto čveterokotje, ktereга daljši strani so trikrat tako velike, kakor kratke! — 10. Narisajte sestavo ležečih in stoječih stolpov! — 11. Narisajte mrežo ravnostnega čveterostranskega stolpa! —

Deveti dan.

Učenik kazaje tetraeder vpraša učence.

Zakaj pravimo tej reči tudi telo? —

Koliko ploščnjad ima? —

Zato mu pa tudi pravimo čveteroploščnjak, ali s ptujo besedo tudi tetraeder.

Imenuj sedaj ploščnjadi natanko po njih legi!

(Učitelj oberne tetraeder tako, da je ena ploščnjad vodoravno, drugi dve pa, da se vidite od spredaj.)

Odgovor: Sprednja desna, sprednja leva; zadnja, zdolnja ploščnjad.

Kako mér ima zdolnja ploščnjad? —

Imenujemo jo podlaga ali glavno ploščnjad.

Ktera ploščnjad je bila pri kocki glavni ploščnjadi nasproti? —

Kako pa je pri tem telesu? —

Kako so bile stranske ploščnjadi pri kocki na podlagi? —

Tukaj so one poprečne in poševne.

Kaj se naredi, kadar se dve ploščnjadi skupaj združite? —

Koliko robov ima tetraeder? —

V kakem razmerju so robovi med saboj? —

Koliko kotov ima tetraeder? —

Kako se robovi razločijo med saboj po svoji nameri? —

Kaj se naredi vsled skupne združitve dveh robov? —

Koliko kotov ima tetraeder? —

Kakošne kote smo imeli na kocki? —

Zakaj niso koti na tetraedru pravi koti? —

Sedaj hočemo kot na kocki s kotom na tetraedru primerjati? —

Pri katerem kotu so si kraki bliže? —

Zapomnite: Kolikor bliže so si kraki kake kocke, toliko manjši so koti? — Kakšen je tedaj kot na tetraedru primeroma s pravim? —

Zapomnite: Kot, kateri je manjši, kakor pravi kot, imenuje se oster kot.

Koliko ostrih kotov je na tetraedru? —

Koliko ploščnjadi ima tetraeder? —

Koliko strani ima vsaka ploščnjad in koliko kotov? —

Kako bi lahko imenovali tako podobo? —

Trikot ali trikotnik.

O čem se prepričamo, ako merimo strani trikotnika? — (One so enake.) —

Takemu trikotu pravimo potem enakostrani trikot.

Kakošne podobe narejajo vse ploščnjadi na tetraedru? —

Kakšne so vse strani tega trikotnika med saboj? —

Trikotniki so si enaki v podobi in velikosti, ena stran pokriva drugo ali drugače, skladni so.

Naloge za pisмено izdelovanje:

1. Koliko ploščnjadi ima tetraeder? — 2. Kakšne podobe naredé one ploščnjadi? — 3. Kakšne kote narejajo one strani? — 4. Kteremu kotu pravimo oster kot? — 5. Kakšni so vsi trikotni na tetraedru? — 6. Zakaj pravimo, da so skladni.

(Dalje prih.)

P o ž e n č a n.

Iz ostalih zapiskov kaže se tudi, da je Poženčan rad prebiral ruske pesnike in poslovenjal njih pesmi. Take poskušnje so: Ruskalka; Na Triglavu (posnémek po Puškinovem Kavkazu); Černaja šal i. t. d.; Krajnica in Bošanka (Mina i Jela). Pogrešal je v dobi med ljudmi resnice, pravice in ljubezni ter potočil po njih v pesmici „Tri solze“; veselil ga je „God enakopravnosti“; studilo pa se mu je nemškutarstvo, kar spričuje v spevu „Spridenec“. Sonet v prežalostni spomin smerti dr. Lovro Tomanove (Novic. 1870 str. 273 pa „Dr. Lovro Toman“ l. 1876 str. 77) je vže drugega Poženčana. —

Iz dosedanjega opisovanja se vidi na tanko, kakov domorodec in kako marljiv pisatelj je bil naš Matevž Ravnikar II. Morebiti sem tù in tam še kaj prezerl, kakor na pr. da je vrlo pomagal dr. J. Bleiweisu pri sestavljanji slovenskih Beril za nižo gimnazijo, kjer se nahajajo prestave njegove v I. 1850: „Planinska sova ali vjer; Žirafa;

Kamela ali Veljblud; II. 1852: Droplja; Nosorog“ i. t. d. — Samouk in pesnik je imel svoje muhe bodi si v jezikoslovji bodi si v povéstnici. To nam poterjuje tudi neki ogovor do izobraženih slovénskih mladenčev, kateri je v mnogih ozirih jako znamenit, pa doslej menda še ne natisnjen — naj sklepa pričujoče opisovanje njegovo. Ogovor ta — zložen krog l. 1848—50 — spremenjen tù le v pervinskih slovničnih oblikah — se glasi:

Izobraženim mladenčem.

S petjem slavčik služ' ime;
Z del' Slavenov naj slavé.

Akoravno so te Novice namenjene za vas, preljubi kmetovavci in rokodelci! mi vendar ne bodete mislim za zló vzeli, ko se v njih obrnem na izobražene naše mladenče; saj véste, da zunaj tega lista ni drugej prilóžnosti govoriti z le-tém večim številom. Pomislite tudi, da ko z le-témi govorim, govorim s tistimi, katerih bodo nekteri kmetvavci ali podpornje kmetijstva, kakor so od nekđaj celó najviši glave bile kmetvavci in podpornje kmetijstva ter rokodeljstva. Torej:

Napeljanje.

Preljubi izobraženi mladenči! vi ste cvet našega upanja in blagostanja. Da boste pa resnično sebi in celi deželi donesli sreče in blagostanja sad, ležeče je le na vas. Zato vam želim ob kratkem govoriti, kako boste oskerbeli svojo in bližnjega srečo. K temu govoru me spodbuja dolžnost, ki jo ima vsak za občji prid skerbeti; k temu govoru me podžiga ljubezen do vas in do naše ljube slavenske domovine. — Kaj vam je torej storiti, da bi bilo k vaši in občji sreči? — Hrepenite po slavi! — Slava je dober glas, ktereга si kdo s pravinami (pravimi čednostmi ali krepostmi) zadobi. Kar iz pravin pride, je hvale vredno; kar je hvale vrednega, po tem nam je hrepeneti. Slava pride iz pravin, torej nam je po nji hrepeneti ino je iskati s pravnim življenjem. Hočete slave cilj doseči, morate torej živeti po pravinah, ktere peljejo k pravi slavi; le-té so: Pobožnost, učenost, serčnost. Pobožnost je pomoček k časni ino večni slavi. Učenost pomore k spolnovanju dolžnost, kar spet kaže pot v večno in časno slavo. Serčnost podpira spolnovanje verskih in deželskih dolžnost, kakor tudi spolnovanje vojaških težav; v tem zadnjem oziru se jej hrabrost pravi. V obojem oziru pa tudi serčnost pelje k večni ino časni slavi. Da boste vi slavenski mladenči sebi in občini koristni in slavni, kakor vaš pridevek kaže, bodite pobožni, učeni, serčni. S petjem slavčik služ' imé; — Z del' Slavenci naj slavé. — K temu vas želim opominjevati. Poslušajte ubogljivo mojega slabega glasu, glasu vašega rojaka. Prizadeval si bom vam važno, pa vendar zraven kratkočasno govoriti. S tim se ulotim dela, ki je za me nekoliko pretežavno, toda zanašam se na vašo poterpežljivost, prijaznost; verh tega vas pa prosim

še posebno za naklonost. Lepa beseda lepo mesto najde; torej si upam, da ga bo tudi moja pri vas najdla. Če vas utegne kaka beseda razžaliti, ker naš jezik še ni na vse strani uglajen, jaz pa ne takim govorom prijavljen; vas prosim za naprej za odpuščanje, zraven pa nikarte zavoljo kake hrabrove besede zametvati resnice, ktera ni morebiti prav lično oblečena.

1. Med pravinami, ki peljejo k slavi, prva je pobožnost, s katero se zraven časne zadobi tudi večna slava ali izveličanje. Pobožen biti se pravi živeti po naukih naše svete vere. Ako imate človeške slabosti nad sabo, saj brež njih nobeden ni, tako si vendar prizadevajte v svojem sercu čedalje bolj zatirati greh, svojo voljo božji delati podobno. Zraven pa tudi zunajnje v besedah in obnašanji kažite, da vam je za Boga mar, da pregrehe ne poterjuate, da pravine želite, da bližnjega, naj bo bogat ali reven, učen ali priprost, zavoljo Boga ljubite, da spoštujete božje namestnike in obrede svete vere. Z eno besedo — bodite znotrajnje in zunajnje pobožni, tako boste pri ljudeh časno in pri Bogu dosegli večno slavo.

Hvale vredna hiša se ne imenuje tista, ki je zunaj olišpana s stebri ino drugimi zidarskimi zdelki, ki stoji na lepem tergu v mestu, notri pa ima vse skaženo; tamne majhine stanice, dosti tokav, vse nepripravno in močirno; ampak tista hiša je hvale vredna, ki je terdno zidana, suha, ki ima lepo razdeljene, prostorne stanice, pripravne hiše (Gemächer), ki je svetla, prijazna. Svirala niso tiste hvale vredne, ki so vse pozlačene, polikane, ki štejejo veliko odpertij (Register), ampak ktere so terdno narejene, soglasno ter krepko in lepo pojó. Bukve niso tiste hvale vredne, ki so lepo vezane s pozlačenim obrezkom, ampak v kterih so važne in koristne resnice. Ravno tako človeka ne storí hvale vrednega ali slavnega gosposka suknja, imenitno stanovanje, posebna jed, dosti bukev in papirja, ali oblast ukazovati; ne to ko se mu odkrivajo, ko zna ptuj jezik, ko zna pisati, temuč pobožnost, ta ta ga stori hvale vrednega ali slavnega.

Vidimo moške, ki gosposke suknje nosijo, pa jih je sram moliti ino druge kerščanske dolžnosti spolnjevati, njim je vse eno svetek ali petek, akoravno omikan svet dan današnji čisla tudi tiste stanove, ki so bili nekdanj zaničljivi viditi; tako taki možje vendar sovražijo duhovski stan in od njega s smehom zaničljivo govoré, na sebi enake nič ne porajtajo, kmeta zavolj njegovega stanu imajo za neumno žival, po svojih nagnjenjih živé in so ravno taki, ko tisti evangeljski mož, ki se ni ne Boga, ne ljudi bal. Ljudje se jim odkrivajo in pozdravljajo; toda — kako jih ljudje zares obrajtajo? Izobraženec se jim pri svoji kupici vina posmehuje, priprosti kmet jih pri svojem kosilu zaničljivo v mislih ima. Pred Bogom so pa tudi gnjusoba. Pri tacih ni govorjenje ne od časne ne od večne slave.

Vse drugači slové pobožni. Nikoli ne morejo nekteri pozabiti Kraljeviča Marka, kralja Matjaša ali očeta Lavdona. Zmiraj ti z veseljem na nje spomni. Marsikedo tako rad od njih govori, kakor rad po svetu pogleda; večkrat mu solze v očeh igrajo, ko si na nje spomni. Zakaj tako? Zato, ker so se ti gospodje Boga bali, pravico ljubili, do bližnjega usmiljeni bili. Če bi bil letéh častitljivih gospodov kdo kterikrat kako slabo nad sabo pokazal, bi je še ljudje viditi ino slišati ne hotli.

Oh mladenči! ali ne želite enkrat tako spoštovani biti? Vem, da želite; posnemajte torej njih pobožnost. Boga se bojte, radi molite, k božji službi naj vas ne bo sram hoditi, v časti imejte božje namestnike; občutljivega serca bodite; z vsacim, če je tudi revež, se pametno, ljubeznivo in po domače pomenite; svoje dolžnosti zvesto opravljajte. To je: bodite pobožni. Z vašo pobožnostjo naj bo pa tudi učenost združena.

2. Pobožnost tirja zvesto spolnovanje dolžnost stanu; vaši stanovi bodo pa učeni. Pri njih spolnovanji ne bo samo volja brez učenosti zadosti; toraj bodite pridni za učenosti.

K učenosti se pa ne pride z branjem bukev, v kterih tičé pripovedi, kakoršne bi utegnile pripovedovati praznoverne tetike ali botrice, ne z branjem bukev, polnih bliščečih besedí, katere podžigajo nečisto ljubezen. Ta učenost je ledena golot (Krystall), ki se pri solncu raztopi; tutka, ki se je bedaki in otroci veselé, možje se pa za njo ne zmenijo. Ta učenost in pa nič. Ali kaj pravim nič? Sladki strup, ki dušo omami, oslepi, večno konča, ni „nič“ imenovati, ampak velika škoda. Kdor išče po tacih bukvah modrosti, je podoben bedaku, kteri se želi tako pogreti, da se opeče, ali pa iz želje po gorkoti svojo kožo zažge. Z branjem takih bukev človek, namest moder biti, ves zbeگان bedak postane. Škoda za denarje, škoda za dragi čas, škoda za vašo bistro glavo, škoda za vaš notranji pokoj, škoda za vašo nedolžnost, škoda za vašo dušo, da bi je smradili s tacimi bukvami. Naj jih ptujci pijejo te sladke omotice, ko si jih eden družemu kot zdravice natakajo.

Mladenči! vi ste Slavenci, zato spoštujte nauke in vednosti, katere nam dajo pravo modrost, da boste imena „Slavenec“ vredni, kakor naši spredniki. Prave in častite vrednosti, ki k slavi peljajo in ki so pri spolnovanji dolžnost potrebne, najdete v čerticah po učiliščih. — Bodite torej v le-tih vednostih dalej z večletnim prizadevanjem kakor imate veselje, darove in zmožnosti, ali Nestorji, ali Hladniki, ali Vehe, ali Dičenetje, ali Meteorji, ali — kakor že tudi ime rabi — Umetje. (Nestor je bil na Ruskem pisavec dogodovščine. Rajnki Hladnik je bil botanikar. Vaha ali Vega iz Moravč na Kranjskem je bil matematikar. Dičene, Dične, Diceneus, kacih 50 let pred Kristusom, egiptovski modrijan, ki je bil prišel k Čudom, Turačem Getom, da jih je učil zvezdoznanja, modrijanstva, čudorednosti in naravoznanja. Meter — Mentor od slav. metor, a, o betagt, gesetzt — temu je bil Uliz svoj dom izročil v varstvo, ko je sam po svetu šel. Ume, Eumeus, je bil ravno tako Ulizov

prijatelj). — Vi, kdor hodite v Istranske Atene (Istrianske t. j. Austrianske ali Estrajške Atene. Austria, po nemško Oesterreich, prav za prav Istra ali Isterreich, ima svoje ime od reke Ister-Dunava, ker je ta reka poglavitna v tem cesarstvu ino po sredi njega teče. Istranske Atene torej Dunaju pravim.), bodite naši Nakaršiči ino Tožariči ali svoje rojake podučni Zarini ali Sklepiji. (Nakarsič ino Tožarič — Anacharsis in Toxaris — sta bila iz Čudskega v Atene prišla 592 let pred Kristusom se učiti in izobražati. Zarin je bil čudski vojvoda okoli leta 603 pred Kristusom, ko so ga bili premagali Medjanje, vernil se je na Čudsko, zidal mesta ter Čude napravljaj bolj omikane in človeške. Sklepij, Asklepias iz Ptujne — Bithynia — okoli 116 pred Kristusom lekar in govorec. On je bil Mitridata zapustil in prišel v Rim). Nabožje vednosti niso li duhovnim, ampak slehernemu potrebne. Za kratkočasnost bodite ali Vodniki, ali Živčiči ali Olipci. (Živčič — Zeuxis — iz Hreljaka — Heraklea — okoli 380. leta pred Kristusom živopisec. Olipec, Olympus, mužik 1395. leta pred Kristusom je bil iz aziatske Možje, in učenec piskača Mrazija ali Merzeta-Marsyas. Olipec je bil v petji ljudsko vižo za Nijobino možitev znajdel. Nijoba ali Njova je bila Tantalova hči ino supruga Amfiona tivanskega-tebanskega kralja). Tako boste našim sprednikom podobni in resnični slavenji ali slavni. Dežele nekdanjih Slavencev so se imenoval: Ljudja ali Umerna ino Možja, (t. j. Lydia ali Maeonia ino Mysia). Kaj hoče to družega reči kot da so bili njih prebivavci umni ljudje ino možje. Enako je vam biti umnim ljudem ino možem, da boste vredni slavnega imena.

V učenostih bistre slavenske glave do zdaj še niso bile (te) zadnje; tudi od vas si je obetati, da boste posnemali naše sprednike. Li ena reč je, ki nas stavi za druge narode, in katera izobraženim ni k časti, priprostemu ljudstvu je pa še k škodi. Ali veste, ktera je ta reč? To, da smo se v vednostih in v umetnostih do zdaj premalo poprijemali domačega duha, da namreč do zdaj nismo izobražali domačega jezika, da se nismo pečali za domačo-dogodovščino, da nismo v vse učenosti vpravljali domačega duha. — Pa poreče kdo, saj se tudi naši spredniki niso pečali za te reči, tudi pri njih v učenostih ni vladal domač duh, ker so se deržali li greškega in pozneje li latinskega, ker so jih Greki ali Latinci učili v svojem jeziku, in ker je bila nazadnje že šega postala učenostno li ptuje jezike rabiti. Ali nasproti pomislimo, da ima vsak izobražen narod svoje sprednike, ki niso bili tako izobraženi kot njih poznejši zarod. To velja od nekdanjih Grekov in Rimljanov, od poznejših Nemcev, Anglezov in Francozov. Če bi toraj to veljalo, da naj vsak ostane na le-ti stopnji izobraženosti materinskega jezika kot so njegovi spredniki bili, bi mogli vsi narodi sožgati svoje bukve, podreti svoje šole. To pa — kdo bi poterdil? Vse ljudstva gredo v izobraženji in v učenostih naprej. Ali je samo Slavenec obsojen s svojo besedo in književnostjo ostati na nekdanji stopnji? Nihče menim ni tako neumen, da bi to terdil. Izobraženost materinskega jezika bi bila izobraževavcem k

časti, učencem in nižjim stanovom pa za korist. Nemci spoštujejo svojega Adelunga in druge, ki so pripomogli k nemščine popolnamosti. Ravno tako druge ljudstva slavé svoje pismenje izobraževavce. Li mi, če izvzamemo kake slovničarje in pisavce nekoliko nabožjih bukvic, se ne moremo pohvaliti, da bi bil kdo drugi za izobraženost našega jezika storil kaj posebno hvale vrednega.

Jaz molčim od tega, da ko se marsikdo ne izobraža v maternem jeziku, ne zna nobenega jezika popolnoma, ne domačega ne ptujega. Res da se Slavenec ptujih jezikov lože in bolje nauči, kakor bi se kdo drugi naučil njegovega, pa popolnoma se le malokdo nauči ptujega jezika. V tej reči se marsikdo moti. Ako se hoče od tega prepričati, naj vzame od ptujega jezika, v katerem želi ali sebe ali koga družega sebi enacega skusiti, naj vzame pravim od ptujega jezika kako popolnamši slovnico, naj pregleda slovar, naj bere bukve v lični pisariji, naj posluša, kako rojaki tistega jezika v govorjenji zategvajo, in potlej naj stori sodbo, kako sam ali kak drugi Slavenec zna ptuji jezik. Ptujci pa ko se svojega jezika književno poprijemajo, vendar tega popolnoma znajo. Jaz molčim tudi od tega, da Slavenec, preden se izobraži, zamudi dosti časa z učenjem ptujega jezika, če se ga tudi nazadnje še popolnoma ne naučí. Od vsega tega molčim. Li od tega govorim, da če bi naša domača književnost bogatši bila, bi se slavenski učenec v kratkem pismeno naučil svojega domačega jezika, potlej bi si koj ž njim lahko pridobil druge učenosti; naj bi si že za tim pred ali potlej prilastil kak ptuji jezik. Saj tudi ptujci za učene veljajo, če zraven materinskega jezika družega ne znajo kot latinsko, ali pa še morda tega ne. Z domačo popolnamši književnostjo bi bila tudi vsakemu iz nižjih stanov, če je li nekoliko brihtniši, odperta pot do viši izobraženosti. Vsak, kdor je nekoliko hodil v šolo, bi si brez učenikov sam lahko marsikaj priučil iz bukev. Pri ptujem jeziku pa, kakor človeka pusté učeniki, zastane mu tudi učenost in ptuji jezik nazadnje z učenostjo vred pozabi. S ptujim jezikom učitelj in učenec kakor Sisif skalo nosita na verh gore. Po omaricah in policah nemške pismenosti in druge šolske bukve plesnujejo zato, ko so bravcem pretežke umeti; v glavah pa tudi skopni, kar so se iž njih nekdaj učili. Vse drugači gre pa postavim Nemcem pri njih narodnih ali nemških bukvah — tako, da naši priprostiši ljudje celó mislijo, Nемец ali izobražen in učen biti je vse eno, kakor jim tudi vse za eno veljá, Slavenec ali pa priprost revež biti.

Naravoznanstvo v ljudski šoli.

Zaderžki gibanja.

Telo, katero se naprej vali, spušča povišbe svojega poveršja v gerbavice na svoji poti, in jih zopet vzdigne, a gerbavice teles ven gledajočih se vidno ne ranijo; po skupnem udarcu neravnih teles narejeno gibanje branivno silo slabi. Dersavno telo nasproti pa stare in razdrobi povišbe na poti, kakor tudi te njegove lastne povišbe razdrobi in uniči; pri tem je treba zveznost premagati, in s tem je upor zelo pomnožen.

Naštejte nekatere zglede, s katerimi je dokazano, da ima valjavno gibanje prednost pred dersavnim!

K takim prištevamo n. pr. rabo valjarjev, kadar velike kamenite plošče i. dr. premikajo; kolesa pri vozeh; škripcje na koloturniku, stoleh i. t. d.

Sedaj pa navedite nekatere zglede, s katerimi je pa ravno nasprotno dokazano, namreč, da ima dersavno gibanje prednost pred valjavnim!

Ti le so: Cokla pri vozu valjasto gibanje kolesa v dersavno spremeni; zavornica tudi to naredi; k vozu privezan kercelj, se za vozom po tleh dersa, i. t. d.

Kdaj se poslužujemo strojev prve, in kdaj druge verste? —

Trenje pa je mnogokrat velike vrednosti in koristi. Brez trenja ne bi mogle reči same stati; ne človek, ne žival, niti omara, miza, stol bi ne mogli biti na svojih mestih, ako bi trenja ne bilo. Ne mogli bi peresa med persti deržati; volnene, bombaževe in predivnate niti bi se pri obleki skupaj ne deržale; cvek bi v lesu terdno ne tičal, perstan na perstu, s kratka, brez trenja bi šlo vse eno čez drugo.

Dostikrat pa je trenje tudi zelo škodljivo. *Imenujte nekatere take zglede!* — K takim prištevamo n. pr. trenje koles okoli osi; trenje koles pri strojih, tečaj zglavja; kljuka pri vratih na pero, ključavnica. i. dr. V takih slučajih skušamo trenje pomanjšati! To pa se zgodi, če poveršja pogladimo, ali če podosi in druge dele stroja namažemo z oljem, mastjo, s smolnjakom, ali s stvarmi zmletimi v prah, n. pr. z grafitom v prah zmletim. S takimi in enakimi rečmi se namreč globinice poveršja napolnijo in zadelajo.

Dostikrat si pa tudi prizadevamo trenje še povečati, n. pr., da na glatkem ledu ne zdersnemo, potresemo ga s peskom, žaganjem ali s pepelom; žimo na loku od gosli pomažemo s kolofonijo.

Naštejte nekoliko zgledov, pri katerih se namerava povečanje ali zmanjšanje trenja!

Škornje namažemo znotraj z mnilom, da jih laže obujemo; poprek ležeče mize za pisati, pogernemo s suknom; osi namažejo i. t. d.

Za prevažanje blaga na vodoravnih cestah, ktere nesó navadno vso težo, obstoji vse delo le v premaganji trenja. Preračunili so, da

znaša pri zavornici, pri dobrem tlaku in pri vozu na peščeni poti trenje polovica vse teže; na veliki cesti znese za voz $\frac{1}{20}$, na železnici le $\frac{1}{200}$ in na gladkem snežnem potu pa le $\frac{1}{25}$. — Tedaj potrebuje teža 2000 klgr. na peščeni poti poteznost od 1000, na veliki dobri cesti 100 in na železnici pa le 10 klgr. Vendar to se umeje, da le na ravni poti; pri poti nekoliko napeti pa je treba seveda, pomnožiti poteznosti.

Vprašanje: *Zakaj se vozi po snegu laže s sanmi, kakor pa z vozom?* —

Zato, ker kolesa se v sneg pregloboko zarijejo, in tako ne delajo trenja le kolesa, ampak trenje se dela tudi od strani, kar se pa pri saneh ne godi. K temu pride potem pa še to, da se sneg da rad stlačiti in vgladiti, zaradi česar je potem trenje na saneh zdatno zmanjšano.

Tudi pri kapljinah, katerih delki se dajo lahko premakniti, je trenje razmerno prav majhino. Zato tudi vidimo, da teče voda v reki na sredi bolj hitro, kakor pa na straneh. V vodi ne moremo tako hitro stopati in hoditi, kakor na zemlji v zraku; voda nas zaderžuje, ker napravlja nekak upor gibanju našega telesa. Ta upor pa ima svoj vir deloma v zveznosti vodnih delkov, katero je treba premagati, deloma v trenju vode, na telesnih delih, katerih se óna dotika. — Kamen pada v vodi kasneje na duó, kakor pa iz zraka na zemljo. Kaj bi bilo nek temu vzrok? —

Pa kakor voda, tako nareja tudi zrak gibanju nekak upor. Peresce pade v zraku prav počasi na zemljo, v brezračnem prostoru pade pa hitro. Voda in zrak, ali s kratka: vsa kapljiva telesa zaderžujejo gibanje; gibljiva telesa čutijo od tekočin nekako upiranje. Kapljine, v katerih se gibanje izvršuje, imenujemo (sredstvo) in njeni upor pa upor sredstva. — Spustimo košček papirja na ploskev na tla. — Sedaj naredim pa ravno iz tistega koščka papirja oblico, in jo spustim na tla. — Kaj zapazite? — Obla je bila prej na tleh, kakor košček papirja. Od kod nek ta prikazen, vsaj je papir v obeh slučajih enako težak? — Gotovo od tod, ker more košček papirja več zraka premagati, kakor pa obla. Iz tega se učimo, da je upiranje sredstva toliko večje, kolikor večji je gibanja mera, obernjena na poveršje telesa.

Poiščite prikazni, ktere se upirajo na ta zakon!

Te-le so: Ploščica mesinga pada počasneje, kakor ravno tako težak košček mesinga; železni pleh se v vodi ne potopi, ko se nasproti ravno tako težak košček železa hitro potopi; čoln iz železnega pleha se ne potopi, kos pleha skupaj stolčen pa se takoj potopi; ozko narejeni čolni vodo laže prerezujejo, kakor na široko narejeni; ribe so bolj ploščnate, na spredaj špičaste podobe; plavute rib so več ali manj vodoravne; ptiči imajo leté konec peruti in glavo na spredaj obernjen; oni svoja peruta razprostré, kadar hočejo zleteti.

Vprašanja. *Ktero telesno poveršje imenujemo osorno, katero gladko? — Kaj je trenje? — Po čem se ravna velikost trenja? — Zakaj je valjavno gibanje slabše, kakor dersavno? — S čim (kako) se trenje zmanjša?*

— Koliko znese trenje pri zavornici po dobrem tlaku? — Koliko na vozu po peščeni cesti? — Koliko na veliki lepi cesti? — Koliko na železnici? — Koliko na saneh na gladki zmerznjeni poti? — Zakaj se pelje laže po snegu s sanmi kakor pa z vozom? — Zakaj teče voda v reki na sredi hitreje, kakor na dnu in ob krajeh? — Kaj imenujemo sredstvo upora? — Zakaj prerezujejo ozke barke laže valove, kakor široke? — Zakaj imajo ribe plošnato na spredaj špičasto telo? — Zakaj letajo ptiči z naprej obmernjenimi perutničnimi robovi in glavo? — Zakaj razprostré ptiči svoja peruta, kadar hočejo leteti? —

(Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— **Razglas c. k. deželnega šolskega sveta za Kranjsko dné 13. julija 1878, št. 1220**, ki se tiče ljudskih učiteljev, še vojakov, a dobivših svojo plačo iz normalne šolske zaloge, klicanih v vojaščino vsled mobilizovanja.

V soglasji s kranjskim deželnim odborom se določuje v zadevah učiteljev služeeih pri vojaštvu a plačanih iz normalne šolske zaloge in klicanih vsled mobilizovanja in z ozirom na to, da zopet vstopijo v svojo poprejšno službo, sledeče:

1. Ljudski učitelji, dobivši pri vojakih plače toliko, kolikor poprej v civilu, ali morda še več, nemajo pravice dobivati kaj iz normalne šolske zaloge. — Ako pa imajo ženo in otroke, bodo dobivali ostanek namestnine na njihovi poprejšni službi, ako pa je služba izpraznjena na mesec 15—30 gl. iz normalne šolske zaloge.

2. Dokler so pa ljudski učitelji med prostaki, ali če manje dobivajo kakor poprej v civilu, daje se neoženjenim na mesec priklada 5—10 gl., ako so pa oženjeni ostanek namestnine na dotični učiteljski službi, ako bi pa služba ostala izpraznjena 15—30 gl. na mesec.

3. Ljudskim učiteljem, ki imajo ženo in otroke in imajo sedaj prosto stanovanje ali odškodnino iz normalne šolske zaloge, priznava se tudi za čas vojaščine stanovanje ali stanarina.

4. Učiteljska služba, spraznjena po sklicu v vojaščino, ostane učitelju prihranjena, da mine čas vojaške službe.

5. Dosedanje plače zarad mobilizovanja poklicanih v vojake imajo se ustaviti pri normalni šolski zalogi konec mesca, v katerem so bili klicani v vojake.

C. k. deželni predsednik

France vitez Kalina.

— **Iz Maribora** se piše: Šolski sklep na srednjih šolah se je vršil 14. julija s sv. mašo in razdeljevanjem spričeval. Poročilo je izdala do zdaj samo c. kr. višja gimnazija, vodstvo c. kr. višje realke naznanja, da bode še le v avgustu svoje poročilo zgotovilo, učiteljsko pripravnišče pa menda nobenega ne izdaje. Na c. kr. gimnaziji je pretečeno leto podučevalo z ravnateljem vred 13 profesorjev in 4 učitelji, učencev pa je bilo koncem leta 253 javnih in 6 privatnih. Po narodnosti so razdeljeni na 28 Nemcev (?), 127 Slovencev, 2 Hrvata in 1 Magjar. Odlikašev je bilo na celej gimnaziji 30, prvi red jih je dobilo 156, drugi red 14, tretji red 12, neizprašanih je ostalo 5. — Na čelu

ima program nemški sestavek od prof. M. Valenčaka: Primož Trubar, der Begründer der neuslovenischen Literatur. — Na c. kr. višje realki je podučevalo z ravnateljem 10 profesorjev in 4 učitelji; učencev je bilo 129, po narodnosti 89 Nemcev, 15 Slovencev (?), 3 Srbi, 3 Magjari, 3 Hrvati, 1 Poljak in 1 Anglež. Z odliko jih je šolo dovršilo 11, s prvim redom 88; drugi red jih je dobilo 8, tretji red 2 in 10 jih sme izpit ponavljati. K maturi se jih je bilo oglasilo 14, izmej katerih jo je 11 prestalo. Na c. kr. učiteljskem pripravnišću je bilo 132 izpitanih, in izmej teh so vsi leto dovršili, toda 4 morajo izpit iz jednega predmeta po počitnicah popravljati. V 4. letu jih je bilo 20, ki so se vsi oglasili k maturi in jo vsi prestali. Izmej 12 vnanjih učiteljev, ki so se tudi mature udeleževali, jih je 6 dobilo spričevalo zrelosti, 5 pa jih mora izpit ponavljati čez 10 tednov in 1 čez jedno leto. S pripravniščem je sklenen pripravljajoči kurs, v katerem je bilo 46 učencev; 35 bode jih drugo leto stopilo v 1. leto, ker so izpite izvršili, 6 bode jih moralo izpit popravljati, 5 pa jih je bilo čisto zavrženih. Podpore dobiva učiteljsko pripravnišče 9315 gl., in sicer 6085 gl. iz državne blagajnice, 1580 gl. iz deželne, in 1650 gl. iz okrajne kase. — Ako te statistične date primerjamo z onimi prejšnjih let, vidimo, da se je število učencev na gimnazij jako skrčilo, zato pa na učiteljskem pripravnišću silno pomnožilo. Iz gimnazijskega poročila posebej pa razvidimo, da je zlasti zadnja 4 leta iz dežele vedno menj, iz mest zmirom več dijakov. Temu je gotovo uzrok ubožanje kmetov, rastoča dragina po mestu in morebiti tudi nova vojaška postava, ker si marsikdo misli, če uže moj sin mora biti vojak, mu zato nij treba študiranja, ki v zdanjem času toliko stane.

„Slov. Nar.“

— **Okrajna učiteljska skupščina za okolico Ljubljansko** veršila se je 24. julija v Ljubljani. Oziroma na to, da spadajo take skupščine med stvari zgodovinske verste, dovoljujem si po večletni navadi tudi letos kaj malega o tem sporočiti. — Pod vodstvom vsem g. g. učiteljem zelo priljubljenega gosp. c. kr. okr. šolsk. nadzornika A. Wisiak-a pričelo se je zborovanje točno o 9. uri. Za vvod skupščine govoril je s prijaznim, kratkim pozdravom do vsih navzočih o namenu zborovanja i. t. d. ter si voli v svojega namestnika gosp. nadučitelja J. Borštnika, a za zapisnikarja sta pa bila g. g. Režek in Levec izvoljena. Ko se je bila navzočnost vsih g. g. udov skupščine (izvzemši dveh namestnih učiteljev) konstatirala, prestopil je g. nadzornik k opazkom svojim o priliki nadzorovanja šol. Njegove opazke veljale so skoraj vsakemu šolskemu predmetu posebej, in je marsikaj znamenitega in tehtnega opomnil pri tej in onej reči, kjer bi bilo kaj poprave in zboljšanja potreba. Ravno tako temeljito se je izrazil tudi glede šolske discipline v šoli in zunaj šole, kakor tudi o spisovanji uradnih šolskih knjig in drugo. — Za tim je poročal gosp. B. Kuhar o šolski bukvarnici. Stvar je vsestransko razmotroval, ter svoje mnenje izrazil, kako delovati in postopati pri izbiri in nakupu knjig za bukvarnico, pri razposojevanji, kakor tudi, kako delovati, da dobi učitelj v ta namen kaki denarni znesek. Sploh je obveljal nasvèt, da naj učitelj pri sestavljanji proračunov za stvarne šolske potrebščine si prizadeva, da med druge zneske krajni šolski svèt tudi v ta namen vsako leto večo ali manjšo vsoto privzame. — O kmetijski nadaljevalni šoli poročal je g. Kernc. Po daljši debati obveljali so njegovi nasvèti o napravi kmetijskih vertov i. dr. izvzemši onega, o prisiljenji učencev v to šolo. — O 3. točki, kaj ovira v okrajni sploh, posebno pa v posameznih šolskih krajih gojenje zdravstva, in kako bi se to dalo odstraniti v smislu ministerskega razglasa 9. junija 1873, poročal je prav obširno gosp. A. Adamič. Da je gosp. poročé-

valec pravo zadel, pokazala je živahna debata, pri kateri se je slišalo marsičesa, kar pa najberže še dolgo časa tu in tam »pobožna želja« ostane.

Iz poročila — katero je bilo pa letos v slovenskem jeziku — in računa bukvarničnega odbora zvedili smo, koliko se je denarja prejelo, koliko in kako porabilo. Gosp. Papler in Stojec sta račun takoj pregledala, kateri je bil potem tudi po kratki debati z neko opombo po vsem odobren. Bukvarnični odbor ostal je po nasvetu gosp. nadzornika dosedanji, ta so: g. g. Borštnik, Govekar, Kernc in Levstek. — Odposlanca v drugo deželno učiteljsko konferenco pa sta bila z večino glasov g. g. Govekar in Kuhar voljena, potem ko je gosp. nadzornik imenoval, kateri g. učitelji se imajo po postavi glasovanja zderžati. Po posameznem nasvetu gosp. Punčaha gosp. predsednik z jako podbudnim govorom nagovarja k vzajemnosti in složnosti med vsemi, kateri delujejo pri važnem izrejniškem poslu, zahvaljuje se g. g. poročevalcem in s 3kratnim klicom na presvitlega cesarja zborovanje zaključí.

Pri skupnem obedu razgovarjali smo se še v prijateljski zlogi, in lepo — vbrano petje sladilo je nam jako okusno privedeni obed. Spomnili smo se pri tej priliki tudi zapuščenih družin v vojno službo poklicanih rezervistov iz Kranjskega, ter v ta namen 13 gl. 60 kr. zložili in jih po gosp. okrajnem nadzorniku oddali na dotično mesto. Da nas srečni čas zopet vesele in zdrave združi!

— **Iz seje c. k. deželnega šolskega sveta dne 25. julija 1878.**

Na dnevnem redu je bilo:

Ker se opušča 1 razred na gimnaziji v Kranji ter ni treba nekaterih učiteljev, a na gimnaziji v Kočevji je namestiti izpraznjena učiteljska služba za klasično jezikoslovje, poroča se slavn. ministerstvu ter predlagajo se prošnje s primernim nasvetom.

Mnenje ljubljanske realke o Pelegrinovi »antologiji« z nasvetom, da se dopusti v šole 4. izdaja te antologije, isto tako, da bi se smelo upeljati »Promessi sposi« od Manconija, se predlaga slavnemu ministerstvu v določitev.

Gimnazijalni učitelj se imenuje s stalnim in da se mu naslov »profesor«.

Prošnja gimnazijalnega učenca, da sme izpit ponavljati iz nekega predmeta, se zaverže.

Provizoren nadučitelj, zoper katerega se je izvršila disciplinarna preiskava, je dobil ukor.

Prošnja ljudskega učitelja za učiteljski izpit pregledovaje mu zrelostni izpit je bila oddana slavnemu ministerstvu.

Rekurs pomnoženega krajnega šolskega sveta zoper razsodbo c. kr. okrajnega šolskega sveta, da se brez odlašanja izpeljejo potrebne poprave v šolskem poslopi, je bil zaveržen.

Obravnavna pisma zastran naprave jednorazredneljudske šole v Toplirebri in razširjenja ljudske šole v Lašičah se predlagajo kranjskemu deželnemu odboru s primernim nasvetom.

Provizoren učitelj Štefan Tomšic, nasvetovan za stalnega učitelja v Sodražici, je bil v to poterjen in dekretiran.

Pozivi in prošnje za zljajšanje kazni zoper razsodbe v šolskih zamudah, prošnje za posojilno splečevanje, nagrado in denarno pripomoč, so bili rešeni.

— **Iz logaškega okraja.** Učitelji logaškega okraja smo imeli letošnji okrajni zbor v Idriji. Prišel se je ob polu desetih zjutraj in trajal do štirih

popoldne. Kot gostje so bili navzoči gg. Lipold, Onderka in Likar. Učiteljev nas je bilo 27, a z volilno pravico 20. G. nadzornik Eppich pozdravi zbrane in potem se volita zapisnikarja Levstek in Novak. Perva točka so potem bile opazke g. nadzornika pri inšpiciranji tukajšnih šol. G. nadzornik je po Kehru in Hermannu pravil, kako se imajo učenci prvega leta učiti, na koncu govora je bilo nekaj, kar je bilo podobno »opazkam«. Mej družimi rečmi naj omenim, da nas je učil, da se v pol uri ne sme več čitati nego tri verste. Dalje nas je učil, da se še le pri deseti čerki naj vadijo tudi čerke pismeno. Številke otroci ne smejo poznati preje, predno se vzame število 10. A pri številu 10 moramo učence koj vaditi decimalnih dробcev. (V Rim vodi več potov tako tudi k podučevanju; naj bolje pa je to, kar si človek sam skusi. Vr.) Dalje je rekel, da ima kr. šolski svet pravico, tri dni v letu slobode dati, a da ima to pravico le pri posebnih godovih n. pr. pri cesarjevem, cesaričinem godu. Tacega in enacega nas je še več učil in nam še posebno »buhštahiranje« priporočal! (Pri pravopisju, vzlasti pri nemškem, ni se lahko ogniti čerkovanja naj pomaga, kar more. Vr.)

Drugo točko sti obravnavali gospici Lipold in Jaeckel. Perva nam je dobro naslikala, kaj in kako naj se podučujejo deklice v ženskih ročnih delih, a druga, kako v gospodinjstvu, in je šibala red, po katerem morajo deklice več učiti se, nego dečki, a imajo ipak več posla doma, nego dečki.

Tretja točka je bila o kmetijstvu. Obdelovali se jo gg. L. Božič, Dermelj in Mandeljč. Občna želja je bila, da se izda majhna umljiva knjižica za kmeta, ki bi ga bistveno soznanila, kako se umno kmetuje.

Četerta točka je bila o lepopisji. Resolucija je bila le ena stavljena, ki je nameravala lepopisje na Kranjskem centralizirati a nej prišla na glasovanje, ker jo je dotični gospod vzel nazaj.

Pri peti točki (kako si učitelj dobi spoštovanje pri ljudeh) so se misli nekoliko križale osobito radi tega, ker je eden referentov rabil znani »Schlagwort«: »Der Lehrer soll nicht Politik treiben«. Bičal se je pri tej priliki tudi »pripravljani tečaj«, ker se je bati, da pride iz njega dokaj učiteljskega proletarijata, ki bode preveč tersu podoben.

Potem je poročal načelnik bukvarnične komisije o stanju bukvarnice in je bila potem dosedanja bukvarnična komisija »en bloc« zopet voljena.

V stalni odbor so bili voljeni gg. Benedek, Poženel, Dermelj in gč. Lipold. Vendar ta volitev nej veljavna, ker nobeden nej dobil postavne absolutne večine glasov, kar je pa g. predsednik pozabil konstatirati.

Volitev v dež. učiteljski zbor se je versila dvakrat. V prvo so se glasovi jako cepili (slabo znamenje) in so največ glasov dobili gg. Inglič 9, Žirovnik 7, L. Božič 5 in Dermelj 4. Pri ožjej volitvi sta pa dobila gg. Inglič 12, L. Božič 12 gls., ktera sta torej voljena. A g. Dermelj je dobil le 9 glasov in Žirovnik prejšnih 7.

Zbor je končal g. predsednik s klicom »Slava« našemu cesarju, kar smo storili tudi mi in potem zapeli cesarsko pesem.

Potem je bil obed. Po obedu nas je povabilo kazinsko društvo k zabavi na »Zemljo«, pri katerej je igrala domača godba, zabavali smo se dobro. Napivalo se je dosti, omenim naj pa le ono napitnico, koja je prouzročila nekoliko protislovja, namreč napitnica: slovanskej gostoljubnosti v Idriji. Drugi dan smo se pa odpeljali.

M.....c.

— **Ljubljanska realka** je ob koncu leta v sedmerih razredih imela 358 učencev, in sicer 114 Ljubljančanov, 110 Kranjcev zunaj Ljubljane, sicer

iz Avstrije 105, 7 Italijanov in 4 iz drugih krajev. Po veri so zunaj 6 vsi katoličani. Drugi red v napredku jih ima samo 9, tretjega 25, in popravljati jih smé 46. Učni jezik je nemšk, le pri nauku slovenščine je slovenščina v 3 višjih razredih. Sv. mašo so imeli le samo ob nedeljah in praznikih pri sv. Florijanu, trikrat skozi leto spoved in sv. Obhajilo in vdeležili so se procesije sv. Rešnjega Telesa. Veroznanstvo ima v 4 prvih razredih po 2 uri, v petem 4, v šestem in sedmem pa le po 1 uro na teden. Sporočilo ima jako temeljito in z bogatim filologiskem znanjem pisano razpravo »Die Sprache in Truber's Mattheaus«, spisal Fr. Levec.

— **Letno sporočilo čveteterazredne** deške ljudske šole v Novomestu našteva v IV. razredu 55, v III. razredu 53, v II. razredu 43 in v I. razredu 31, tedaj 182 učencev. Učeniki (5) so redovniki sv. Franciška. Šolsko leto se je končalo 31. julija a prihodnje se začenja 15. septembra.

— **Občnega zbora Cecilijinega društva** 25. t. m. se je udeležilo mnogo vnanjih udov, zlasti duhovnikov pevcev. Produkcije v stolnej cerkvi in pri franciškanih so bile izvrstne, večerna veselica »pri zvezdi« je bila obilno obiskana in živahna.

— **(Posnemanja vredno!)** Okrajni šolski svét goriške okolice kupil je 90 iztisov Slomšekovih basnij, prilik in povesti za ljudske šolske knjižnice tega okraja.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji Kočevskem. V Ribnici na novo ustanovljeni 2razredni dekliški šoli 1 služba za učiteljice z l. p. 450, a druga l. p. 400 gl. Na 1razrednih šolah na Robu in Reki (Kočevski), Rieg, učiteljske službe l. p. 500 in prosto stanovanje. Na 1razredni ljudski šoli v Morovcah učiteljska služba l. p. 450 gl., prosto stanovanje in nekaj zemljišča. Na 1razrednih ljudskih šolah v Polomu (Ebenthal), Gotenici (Göttenitz) in pri sv. Gregorju učiteljske službe po 450 gl. in prosto stanovanje. Na 4razredni deški šoli v Kočevji dvoje učiteljskih služeb po 400 gl. Na 2razredni dekliški šoli v Kočevji služba za učiteljico z l. p. 450 gl., ali v slučaju povišbe služba učiteljice z l. p. 400 gl. Na 4razredni ljudski šoli v Ribnici dvoje učiteljskih služeb l. p. 400 gl. Na 2razrednih ljudskih šolah: a) v Loškem potoku učiteljske službe l. p. 400 gl. in stanovanje; b) v starem Logu učiteljska služba 450 gl. l. p. in stanovanje. Prošnje do 20. avgusta dotičnim krajnim šolskim svétom.

V šolskem okraji Logaškem. Na 4razredni ljudski šoli v Starem tergu pri Ložu dvoje učiteljskih služeb po 400 gl. in stanovanje, na 3razredni ljudski šoli v Žireh dvoje učiteljskih služeb po 400 gl. l. p. in stanovanje s kuhinjo in kletijo, na 2razredni ljudski šoli v Cerknici druga učiteljska služba 400 gl.; na 2razredni ljudski šoli v Logatcu druga učiteljska služba, 450 gl. l. p. stanovanje s kuhinjo; na 1razredni ljudski šoli v Černem Verhu učiteljska služba 450 gl. in stanovanje v šoli. — Službe na večrazrednih ljudskih šolah, izvzemši v Logatcu, so tudi pristopne učiteljicam. Prošnje v 6 tednih od 6. julija dotičnemu krajnemu šolskemu svétu.

V šolskem okraji Kranjskem. Na 1razredni ljudski šoli v Poljanah učiteljska služba, l. p. 450 gl. in stanovanje prosto. Prošnje krajnemu šolskemu svétu do 4. septembra, t. l.

V šolskem okraji Radoljskem. Učiteljske službe na Dobravi pri Kropi (450 gl.), v Srednji vasi v Bohinji (450 gl.), v Gorjah (450 gl.), v Zaspeh (400 gl.), v Koroški Beli (400 gl.) in doklada 50 gl., v Ratečah (400 gl.); povsod je pri teh stanovanje prosto. Krajnim šolskim svetom do 1. septembra t. l.

V šolskem okraji Postonjskem. Učiteljske službe v Senožečah, v Premu, v Šent-Petru v Podkrajih po 500 gl. — Na Studenem, v Lozicah, na Vremu po 450 gl. — V Postenji, v Hrenovicah, v Budanjah, na Slapu po 400 gl. — Povsod je tudi prosto stanovanje. — V Spodnjem Semonu, v Suhorje — Ostrožnoberdo s potovalno šolo po 500 gl. Prošnje do 22. avgusta c. k. okrajnemu šolskemu svetu v Postonji. —

V šolskem okraji Kerškem. Na Irzredni ljudski šoli v Dolini (Grossdolina) (500 gl.), na Jesenicah (450 gl.), v Dolu, Johannisthal, 500 gl., v Šentjurji pod Kumom (400 gl.) in pri vseh prosto stanovanje. Prošnje do 5. avgusta pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

V šolskem okraji Litijskem. Na Irzredni šoli na Kerki (450 gl.), na Polici a ne v Žalni (400 gl.); na 3razredni ljudski šoli v Višnjigori druga učiteljska služba (500 gl.), a tretja tudi za učiteljice (400 gl.); na 4razredni ljudski šoli v Šmartnem pri Litiji nadučiteljeva služba 600 gl. in opravilne doklade 100, in oprav tam tretja učiteljska služba (450 gl.). Prošnje v 6 tednih (od 14. julija naprej) dotičnemu krajnemu šolskemu svetu.

Na Štajarskem. V mariborskem šolskem okraji. Učiteljske službe v Brezuli, pri sv. Križi, pri sv. Miklavžu, v Framu, pri sv. Jakobu, v Slivnici in v Čelnici. Plača po 4. razredu 540 gl. in prosto stanovanje. — Podučiteljske službe v Framu, Št.-Martnu pri Vurbergu, in v Spodnjem sv. Kuni-gundi. Prošnje do 20. avgusta.

Na novo se razpisuje:

— V šolskem okraji Ljubljanske okolice. Na 2razredni ljudski šoli v Borovnici je spraznjena učiteljska služba, dosihdob samo 400 gl. in stanovanje. — Prošnje v 6 tednih krajnemu šolskem svetu v Borovnici.

— V šolskem okraji Kamniškem. Na enorazredni ljudski šoli v Nevljah (pri Kamniku) je učiteljska služba s plačo 400 gold. in prostim stanovanjem izpraznjena. Prošnje za to službo, katera se bo začasno podelila, naj se do konec meseca avgusta t. l. oddajajo c. k. okrajnemu šolskemu svetu v Kamniku.

— V šolskem okraji Kranjskem. Na enorazredni ljudski šoli v Zalilogu je učiteljska služba z 400 gl. letne plače in prostim stanovanjem izpraznjena. Prošnje, sè šolskimi spričali in dokazi obložene, krajnemu šolskemu svetu v Zalilogu do 24. septembra 1878.

— V šolskem okraji Kerškem. Na 2razredni ljudski šoli v Šent-Rupertu je izpraznjena učiteljska služba l. p. 400 gl. — Služba je tudi pristopna učiteljicam. — Prošnje do konca avgusta krajnemu šolskemu svetu v Šent-Rupertu.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. G. Štefan Tomšič, učitelj v Sodražici, je imenovan sè stalnim. — Umerl je 7. t. m. g. France Petrič, bivši učitelj v Zalilogu. Naj v miru počiva!